

IZRAEL ÁLLAM

I. IZRAEL TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HELYZETE

1. Általános információk

Hivatalos megnevezés	Izrael Állam
Államforma	parlamentáris demokrácia
Főváros	Jeruzsálem (A nemzetközi közösség ezt nem ismeri el egyöntetűen, így a diplomáciai képviseltek többsége - így a magyar nagykövetség is - Tel-Avivban van.)
Terület	20 770 km ²
Népesség	7 234 000 fő (2009)
Nemzetiségi megoszlás	zsidó (80%), arab (20%)
Vallási megoszlás	zsidó (76%), muszlim (16%), keresztény (2%), drúz (2%), egyéb (4%)
Hivatalos nyelv	héber, arab
Klíma	mérsékelt, délen forró és száraz, keleten sivatagi
Államfő	Simon Peresz
Miniszterelnök	Benjamin Netanjahu
Hivatalos pénznem (kód)	új sékel (NIS)
Jelentősebb városok	Jeruzsálem, Tel-Aviv, Haifa, Eilat

2. Főbb gazdasági mutatók, a gazdaság szerkezete, főbb ágazatok

Izrael Állam főbb gazdasági mutatói

		2007	2008	2009
GDP (folyó áron)	Mrd USD	164,1	188,7	185,9
GDP változás (reál)	%	5,4	4,1	0,7
Egy főre jutó GDP (PPP)	USD/fő	28 300	28 900	28 400
Infláció (fogyasztói árindex)	%	3,4	3,8	3,3
Munkanélküliségi ráta	%	6,7	7,3	7,4
A költségvetés egyenlege	GDP %-a	0,0	-2,1	-5,2
Államadósság (év végi)	GDP %-a	61,5	38,1	40,2
A folyó fizetési mérleg egyenlege	GDP %-a	1,1	2,6	0,8
Árfolyam (éves átlag)	NIS/USD	4,14	3,59	3,93

Forrás: Ipari, Kereskedelmi és Munkaügyi Minisztérium (MOITAL), CIA

Izrael a gazdaság legfőbb mutatóit tekintve a fejlett ipari országok közé tartozik: az egy főre jutó GDP (vásárlóerő paritáson) az uniós átlag közel 9/10-e volt 2009-ben. A gazdaság motorjának továbbra is a magas hozzáadott értéket előállító csúcstechnológiai ágazatok tekinthetők, amelyek irigylésre méltó exportteljesítménye a gazdaság magára találásának fő letéteményesévé vált a válságban. A közel-keleti ország GDP-arányosan a világon a legtöbbet fordította K+F-re, 2009-ben 4,7%-ot. A nagyfokú vállalkozói hajlandóság és innovációra való nyitottság jele, hogy az országban kb. 4 000 high-tech cég és több mint 100 kockázati tőke-alap működik.

Főbb gazdasági ágazatok: fémipar, elektronikai és orvosi műszergyártás, élelmiszerfeldolgozás, vegyipar, szállítóeszköz-gyártás. Tekintélyes a szolgáltató szektor súlya (a GDP több mint 4/5-ét adja). Az ingatlan, telekommunikációs és biztosítási szektor a gazdaság további fő ágazatai. Izrael világvezető a szoftverfejlesztésben és a gyémántvágás és -csiszolás egyik legnagyobb globális központja. Az ország emellett jelentős turisztikai célország.

Bár a munkaerő mindössze 2,6%-át foglalkoztatja, az izraeli mezőgazdaság technológiai színvonala és infrastruktúrája alapján a világ élvonalába tartozik.

A GDP mindössze 0,7%-kal növekedett 2009-ben, 2010 I. negyedévében azonban már az élénkülés egyértelmű jelei mutatkoztak. A gazdasági növekedés motorja a belső piac. Az építőipar - azon belül a lakásépítések felfutása - tartja lendületben a gazdaságot.

Továbbra is gondot okoz az államadósság magas mértéke, amely a GDP 78%-a volt 2009-ben. Az államháztartás egyenlege évről évre nagyban függ a biztonsági kiadásoktól, ezért a hiány mértéke mindig bizonytalan pontja a költségvetésnek. A központi költségvetés a GDP 5,2%-ának megfelelő hiánnyal zárt 2009-ben.

3. Külkereskedelmi tendenciák, külkereskedelmi statisztika, főbb partnerek, főbb termékek

Izrael külkereskedelmi forgalma, 2006-09

		2006	2007	2008	2009
Áruforgalmi egyenleg	Mrd USD	-7,5	-10,2	-13,2	-5,1
Export	Mrd USD	39,7	45,9	51,3	41,8
Import	Mrd USD	47,2	56,1	64,5	46,9
Szolgáltatások egyenlege	Mrd USD	4,5	4,2	3,5	4,5
Export	Mrd USD	21,7	24,1	21,1	19,2
Import	Mrd USD	17,2	19,9	17,6	14,7

Forrás: Israel Central Bureau of Statistics (CBS)

2009-ben az izraeli kivitel a 2007-es szint alá süllyedt, az Izrael fő exportpiacain a válság hatására bekövetkezett súlyos recesszió következtében. A kivitel értéke (41,84 Mrd USD) 19%-kal, a behozatalé (46,93 Mrd USD) 27%-kal esett vissza 2009-ben az előző évhez képest (az adatok gyémánt- és energiahordozó-kereskedelemmel együtt értendők). Az izraeli export és ezen keresztül a teljes gazdaság jelentős mértékben függ a globális ICT és egyéb high-tech szektorok konjunktúrájától. 2008 még kedvező év volt a technológiai cégek számára, 2009-es teljesítményükre azonban rányomta a bélyegét a válság nyomában érkező gazdasági stagnálás.

Izrael legfontosabb kereskedelmi partnere kivitel szempontjából továbbra is az USA (40%-os részesedés), az EU (29%), amelyeket Hongkong (7%) követ. Az EU-ba irányuló export (12,3 Mrd USD) 27%-kal csökkent 2009-ben az előző évhez képest.

Főbb exporttermékek: gyöngyök, drágakövek és nemesfémek (29%), gépek és villamossági cikkek (29%), vegyipari termékek (26%), optikai és orvosi mérőműszerek (7%), továbbá járművek és szállítási célú áruk (6%).

Az izraeli behozatal 27%-kal csökkent 2009-ben az előző évhez képest. A behozott áruk több mint fele az EU-ból érkezett, ami megfelel a korábbi évek trendjének. Izrael legnagyobb importpiacai: USA (12%), Belgium (7%), Kína (7%), Németország (6%), Svájc (6%).

Főbb importtermékek: gépek és villamossági cikkek (22%), ásványi termékek (15%), gyöngyök, drágakövek és nemesfémek (12%), továbbá vegyipari termékek (10%).

Izrael 2004-ben társulási megállapodást kötött az EU-val. Jelenleg folyamatban vannak a tárgyalások a szabad mezőgazdasági és élelmiszer-kereskedelem létrehozásáról. A magyar érdekek érvényesítése igen fontos ezeken a tárgyalásokon, mert agrár- és élelmiszer-exportunkban komoly, kihasználatlan lehetőségek rejlenek. A szolgáltatás-kereskedelem liberalizálásáról és egy EU-Izrael átfogó légügyi egyezményről szintén tárgyalások kezdődtek.

4. A tőkeáramlás alakulása és a főbb partnerek

Izrael közvetlen tőkebefektetés-importja és exportja, 2007-09

		2007	2008	2009
Külföldi közvetlen tőkebefektetés-import	Mrd USD	9,96	10,54	3,77
Külföldi közvetlen tőkebefektetések állománya	Mrd USD	57,97	56,93	60,68
Tőkekifektetés más országba*	Mrd USD	6,98	7,85	n.a.
Tőkekifektetés állománya	Mrd USD	41,96	54,55	55,65

Forrás: Bank of Israel; * Forrás: Global Finance

A külföldi működő-tőke továbbra is döntő szerepet játszik Izrael gazdasági növekedésében. 2009-ben azonban mindössze 3,77 Mrd USD működő-tőke érkezett az országba, amely az előző évhez képest drámai mértékű, 64%-os visszaesést jelent. Emellett a kockázati tőkebefektetések is az elmúlt tíz év legalacsonyabb összegét érték el. A legnagyobb befektető az USA volt, amelyet az EU követett. Az működő-tőke jelentős része a start-up vállalkozások kivásárlása útján érkezik Izraelbe. Továbbra is meghatározó szerepet játszanak a magas hozzáadott értéket előállító, munkaigényes, exportra termelő iparágak, mint pl. a repüléstudomány, a bio- és mezőgazdasági technológiák, az orvosi elektronika, a számítógéppel támogatott formatervezés (CAD), az adatkommunikáció és -védelem, az optikai szálak gyártása, stb.

A külföldön befektető izraeli vállalatok elsősorban piacszerzési céllal szervezik ki kapacitásaikat - javarészt az ICT (pl. szoftverfejlesztés) és egyéb, nagy hozzáadott értéket előállító tevékenységek (pl. a generikus gyógyszergyártás/K+F) területén. A legnagyobb izraeli multinacionális csoportok: Teva Pharmaceutical Industries, Bank Leumi le-Israel, Bank Hapoalim, Delek Group, IDB Holding.

II. MAGYARORSZÁG ÉS IZRAEL KÉTOLDALÚ KAPCSOLATAI

A magyar-izraeli külkereskedelem áruszerkezete (M USD)

	KIVITEL		BEHOZATAL		EGYENLEG	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Összesen	341,5	324,3	172,2	128,8	169,3	195,6
Élelmiszer, ital, dohány	47,0	31,9	3,9	2,8	43,1	29,1
Nyersanyagok	2,0	0,3	1,6	1,3	0,4	-1,0
Energiahordozók	5,5	2,6	0,1	0,1	5,4	2,5
Feldolgozott termékek	157,1	120,9	122,9	98,3	34,2	22,6
Gépek, gépi berendezések	129,9	168,6	43,7	26,2	86,2	142,4

Értékváltozás és a forgalom megoszlása 2009-ben (%)

	INDEX (2008=100)		MEGOSZLÁS	
	KIVITEL	BEHOZATAL	KIVITEL	BEHOZATAL
Összesen	95,0	74,7	100,0	100,0
Élelmiszer, ital, dohány	67,9	73,6	9,8	2,2
Nyersanyagok	16,8	81,1	0,1	1,0
Energiahordozók	46,8	100,0	0,8	0,1
Feldolgozott termékek	77,0	80,0	37,3	76,3
Gépek, gépi berendezések	129,8	59,9	52,0	20,4

Forrás: KSH

Izrael a magyar kiviteli célországok sorában - a nem európai országok között - a 8. helyen áll. Az utóbbi években exportunk szerkezetében komoly változások történtek: mára a legnagyobb volument a vegyipari, műanyagipari és elektronikai termékek (TEVA, GE, Nokia), gyógyszeripari alapanyagok és késztermékek (Biogal, Richter Gedeon), a polipropilén, valamint a gépek és mechanikus berendezések képviselik. Exportunkban a multinacionális gyártók (TEVA, NOKIA, GE) kivitele a legjelentősebb. További, milliós nagyságrendű exportcikkeink a műanyag-granulátum (TVK Nyrt.), a telekommunikációs kábelek (Prysmian MKM Kft.), az izzólámpák és a gépipari berendezések (pl. elektromos mérőórák).

2009. évi kivitelünk az előző évhez képest csekély mértékű csökkenése a termékdiverzifikációnak köszönhető: a TEVA mellett a gépipari és a mezőgazdasági termékek árucsoportok is jól teljesítettek, noha exportunk elmarad a lehetőségektől. Fő mezőgazdasági kiviteli termékeink: élő szarvasmarha borjú és gabonafélék. Örvendetes a magyar gyártmányú Suzuki személygépkocsik visszatérése az izraeli piacra. A petrolkémiai termékek részesedése kivitelünkben elenyészővé vált. Gazdasági kapcsolataink a mezőgazdasági/élelmiszeripari termékek, a szolgáltatások és infrastruktúra területén bővíthetnek.

Az Izraelből származó behozatalunk legjelentősebb tételei a gépek és villamossági cikkek (25%), a gyöngyök, drágakövek és nemesfémek (25%), valamint a vegyipari termékek (23%). Ezeket az optikai és orvosi mérőműszerek, valamint a járművek és szállítási célú áruk követték.

Bár a szolgáltatások kereskedelme a kétoldalú gazdasági kapcsolatokban jelentős, a statisztika nem teljes körűen méri a mozgásokat, mert a pénzügyi szempontból előnyös számlázás gyakran az USA-n és egyéb országokon keresztül bonyolódik. E területen vélhetően még a behozatal van túlsúlyban. A 2009. I. félévi magyar statisztika szerint Izrael az egyéb szerzői és licenccdíjak területén az 5., az audiovizuális szolgáltatások nyújtásában pedig a 9. legnagyobb exportpiacunk, míg a K+F szolgáltatások területén a 6. legnagyobb beszerzési forrásunk volt.

Magyarország és Izrael a kettős adóztatás elkerüléséről, valamint a beruházások elősegítéséről és kölcsönös védelméről szóló megállapodást kötöttek 1991-ben.

2006-ban Gazdasági Együttműködési Megállapodást (GEM) kötöttünk, amely lehetővé tette a Gazdasági Vegyes Bizottság (GVB) első ülésének megtartását Budapesten, 2008 májusában.

Kétoldalú közvetlen tőkebefektetések, 2006-08 (M EUR)

	2006	2007	2008
Izrael közvetlen tőkebefektetés-exportja Magyarországra	-22,1	-1,0	-15,4
Izrael közvetlen tőkebefektetés-állománya Magyarországon*	46,9	51,6	45,0
Magyarország tőkebefektetése Izraelbe	3,2	47,5	32,9
Magyarország tőkebefektetés-állománya Izraelben*	n.a.	0,1	0,3

Forrás: MNB; * Részvény, egyéb részesedés és újrabefektetett jövedelmek állománya

Becslések szerint évente - harmadik országokon keresztül is - mintegy 200-300 M USD értékű izraeli működő-tőke érkezik hazánkba, az állomány pedig eléri a 3-3,5 Mrd USD-t (magasabb, mint az MNB által regisztrált érték, mivel számításba veszi a harmadik országokon keresztül érkező tőkét).

Magyar beruházások csak mikro vállalkozások szintjén működnek Izraelben.

Az ingatlanpiacon a legjelentősebb izraeli befektetők tevékenysége a bevásárlóközpontok és lakóparkok építésén kívül az iroda- és szállodafejlesztésekre terjed ki. Az izraeli (pénzügyi) szolgáltató szektor szintén kezdi felismerni a hazánkban rejlő lehetőségeket. Számos izraeli befektető létesített kiskereskedelmi hálózatot hazánkban, megjelentek az autólízing-üzletben és beszálltak logisztikai központok fejlesztésében is.

A legjelentősebb izraeli befektetők Magyarországon

Cégnév	Tevékenység
TEVA Pharmaceutical Industries Ltd.	gyógyszergyártás
Nav N Go Kft.	GPS navigációs rendszerfejlesztés
Ness Technologies Inc.	szoftverfejlesztés
Magic Ltd.	IT
Elbit Imaging Ltd.	ingatlanfejlesztés
Plaza Centers Ltd.	ingatlanfejlesztés
Ofer Brothers Group	ingatlanfejlesztés
Aminach Group	bútorgyártás
Keter Plastic Ltd.	háztartási műanyaggyártás
Makhteshim-Agan Group	agrokémia
Cat Tech Ltd.	orvosi berendezések és műszerek fejlesztése és gyártása

Forrás: ITD Hungary